

Z. Br.

Przyczynek do historii Uniwersytetu Poznańskiego

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 15/1, 187-188

1970

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

sytetu. I. Barowa podkreśla, że Skimborowicz miał ambicję zjednywania dla wydawnictwa bądź autorów o głośnych nazwiskach, bądź artykułów na „głośne” aktualnie tematy. Np. w roczniku na 1853 r. umieścił dwa artykuły znakomitego profesora zoologii, botaniki, mineralogii i fizyki Wojciecha Jastrzębowski, obok tego zaś artykuł *O narodowościach w Galicji, a w szczególności o Cyganach* ze słowniczkiem niektórych wyrazów i próbką gramatyki, sygnowany tylko „Przez Ks.” (kryptonimu Ks. autorka nie rozwiązała); był to bowiem okres wzmożonego zaciekawienia Cyganami, co znalazło m. in. odbicie w *Chacie za wsią* J. I. Kraśzewskiego.

Zrozumiałe zainteresowanie mogą zatem budzić wyniki zaawansowanej zapewne już pracy nad szczegółową bibliografią zawartości ponad 70 roczników „Kalendarza” Ungra, której podjęcie I. Barowa sygnalizowała w omówionym artykule, zamieszczonym w 1968 r. w „Biuletynie Biblioteki Jagiellońskiej” (dwuletnie opóźnienie cyklu wydawniczego spowodowało, że wskazany tom formalnie stanowi nr 1/1966 „Biuletynu”).

Zygmunt Brocki

PERIODYK Z PIONIERSKICH CZASÓW POWOJENNYCH

Miesięcznik, później kwartalnik „Nauka i Sztuka”, wydawany w Jeleniej Górze tuż po zakończeniu II wojny światowej, był pierwszym w Polsce Ludowej naukowym periodykiem humanistycznym. Zawierał rozprawy naukowe, artykuły popularnonaukowe z zakresu historii, historii literatury, teorii sztuki i filozofii (niektóre autorzy stworzyli i zdołali zachować w okresie okupacji). Zamieszczali w nim prace tacy uczeni, jak J. Widajewicz, S. M. Kuczyński, R. Dyboski, W. Borowy, J. Krzyżanowski (pisujący tu również pod pseudonimem J. K. Dębowski). Pomyśłodawcą pisma był prof. J. Krzyżanowski, on też był jego pierwszym redaktorem.

Pierwszy numer „Nauki i Sztuki” ukazał się w październiku 1945 r. Na karcie tytułowej jako miejsce wydania podano tu: Warszawa—Kraków—Jelenia Góra. Od nru 5—6/1946 miejsce wydania oznaczone było: Warszawa—Wrocław—Jelenia Góra¹. Ostatni numer periodyku wyszedł w trzecim kwartale 1948 r. Godne ocalenia informacje o czasopiśmie naukowym z owych pionierskich czasów podał Janusz Albin w szeroko zakrojonym szkicu *Życie kulturalne Jeleniej Góry w latach 1945—1949*, zamieszczonym w t. 6 „Rocznika Jeleniogórskiego”.

Z. Br.

PRZYCZYNEK DO HISTORII UNIwersYTETU POZNAŃSKIEGO

W nrze 3/1969 „Przeglądu Zachodniego” Antoni Czubiński przedstawił powstanie i rozwój Wydziału Filozoficznego Uniwersytetu Poznańskiego do 1925 r. Dekret o powołaniu Uniwersytetu ukazał się w czasie, gdy Wielkopolska formalnie jeszcze nie należała do państwa polskiego: Komisariat Naczelnej Rady Ludowej wydał go 30 stycznia 1919 r. Komisja Organizacyjna Uniwersytetu Polskiego w Poznaniu działała od 11 listopada 1918 r. Tworzyli ją: prehistoryk Józef Kostrzewski, historyk ks. Stanisław Kozierowski i historyk filozofii Michał Sobeski, który był następnie pierwszym dziekanem Wydziału Filozoficznego.

¹ Zauważmy, że *Bibliografia prasy polskiej, 1944—1948* (Warszawa 1966) podaje inaczej, zob. tam poz. 492; o różnych błędach tej bibliografii pisaliśmy w nrze 2/1967 „Kwartalnika”, ss. 422—428.

Był to Wydział wielokierunkowy. W maju 1919 r. obejmował 21 katedr: 13 w sekcji humanistycznej i 8 w sekcji matematyczno-przyrodniczej. Był też pierwszym wydziałem Uniwersytetu Poznańskiego, podejmującym zajęcia bezpośrednio po inauguracji Uniwersytetu, która odbyła się 7 maja 1919 r. Wydział Prawa i Nauk Ekonomiczno-Politycznych, powołany formalnie w lutym, zajęcia rozpoczął jesienią 1919 r., Wydział Rolniczo-Leśny utworzono latem 1919 r., a Wydział Lekarski jesienią 1920 r.

Rozporządzeniem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z 23 września 1925 r. Wydział Filozoficzny zlikwidowano, a na jego miejsce utworzono dwa: Wydział Humanistyczny i Wydział Matematyczno-Przyrodniczy.

Z. Br.

BIBLIOTEKARSKA DZIAŁALNOŚĆ WOJCIECHA KĘTRZYŃSKIEGO

Pod takim tytułem Halina Keferstein i Wiktoria Żurawska opublikowały artykuł w t. 7 „Rocznika Olsztyńskiego” (1968 r.). Kolejno przedstawiły tutaj pracę Kętrzyńskiego w Bibliotece Kórnickiej, trzyletni okres po opuszczeniu Kórnika, pracę w Ossolineum, podróże naukowe Kętrzyńskiego do bibliotek, wreszcie dały ogólną charakterystykę jego działalności bibliotekarskiej. „Wojciech Kętrzyński [...] był [...] nie tylko uczonym i historykiem, rewindkatorem polskości i jej bojownikiem, ale także bibliotekarzem naukowym w jak najbardziej dzisiejszym tego słowa znaczeniu” — piszą autorki w podsumowaniu (s. 109).

Z. Br.

O ZASŁUGACH BISKUPA ADAMA STANISŁAWA GRABOWSKIEGO DLA NAUKI

Artykuł ks. biskupa Jana Obłąka *Stosunek do nauki i sztuki biskupa warmińskiego Adama Stanisława Grabowskiego*, ogłoszony w t. 1 (za 1964 r.) „Studiów Warmińskich”, wzbogacił ten temat o kilka interesujących faktów, których brak w *Polskim słowniku biograficznym*¹.

Adam Stanisław Grabowski był to — wrażliwy nie tylko na splendory dynastii saskiej, lecz także na saskie przebłyski myśli oświeconej — poprzednik na tronie biskupów warmińskich Ignacego Krasieckiego, który towarzyszył ostatnim chwilom życia Grabowskiego jako jego koadiutor. Cytowany artykuł charakteryzuje biskupa Grabowskiego m. in. jako zasłużonego protektora nauki. Tak więc np. w 1751 r. umożliwił on kanonikowi Józefowi Tułaskiemu z Dobrego Miasta wydanie dzieła o zegarach słonecznych; w 1754 r. nakłonił geografa elbląskiego Jerzego Fryderyka Enderscha do opracowania mapy diecezji warmińskiej²; zaprosił na Warmię i zatrudnił tu jako geometrę znanego kartografa Jana Władysława Suchodolca; Stanisławowi Konarskiemu udzielił moralnego i materialnego poparcia przy zakładaniu Collegium Nobilium; dużo pomagał ubogiej młodzieży szlacheckiej z Warmii w studiach uniwersyteckich. On sam odnalazł w bibliotece lidzbarskiej rękopis z 1426 r. kroniki Galla Anonima i przyczynił się do wydania w 1749 r. tego mało znanego do tamtej chwili zabytku przez historyka gdańskiego Gotfryda Lengnicha.

Z. Br.

¹ Stanisław Librowski, *Grabowski Adam Stanisław. Polski słownik biograficzny*. T. 8, Wrocław—Kraków—Warszawa 1960, ss. 478—480.

² W hasle PSB mapa jest datowana na 1755 r.